

DOI Number: 10.30520/tjsosci.668309

EKONOMİK SUÇLAR ÜZERİNE BİR ALAN ÇALIŞMASI: KAYSERİ KAPALI CEZAEVİ ÖRNEĞİ

A FIELD STUDY ON ECONOMIC CRIMES: CASE KAYSERİ CLOSED PRISON

Yeşim KUBAR¹

ÖZET

Suç unsurunun ekonomik analizi, suç alanında yeni bir bakış açıdır. Ekonomik bakış açısına göre suç; insanların yaşadığı çevre ve bu çevrede yaşanan olaylarla yakından ilişkilidir. Buna göre suç işleyenlerin iki amacı vardır. Birincisi, işlenen suçtan fayda sağlamak ikincisi, çevresinde yaşanan olaylara karşı kendini savunmak. Suç işleyenler, içinde buldukları duruma göre yasal ve yasal olmayan faaliyetlerin getiri ve götürülerini karşılaştırmakta yasal olmayan faaliyetlerin kârlı olacağını düşündüklerinde ise suçu işlemektedirler. Bu nedenle yasal olmayan faaliyetlerin ceza şiddetlerinin, kârlı olmasını ortadan kaldıracak şekilde artırılması son derece önemlidir. Ekonomik bakış açısının suçla mücadeleye önemli bir katkısı, ekonometrik modeller kullanmasıdır. Ekonometrik modeller kullanılarak suçun ekonomik belirleyicilerini ve bu belirleyicilerin etki derecelerini ortaya çıkarmak istenmektedir. Yapılan çalışmalar da; gelir, aile geliri, eğitim düzeyi, işsizlik, ekonomik durum, sosyal statü, yaşanan yer ve göç gibi değişkenlerin suç olgusu üzerinde son derece etkili olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada, suç olgusuna kavramsal açıdan değinilmiş, suç ve ekonomi arasındaki ilişki üzerinde durulmuş, suçun ekonomik modellerinden kısaca bahsedilmiştir. Çapraz tablo analizi kullanılarak Kayseri Kapalı Cezaevi'nde çeşitli suçlardan ceza almış 93 hükümlüden oluşan örneklem grubunun ceza aldığı suç ile bu suçlara etki eden ekonomik ve sosyal faktörlerden yaş, medeni hal, ekonomik durum, gelir arasındaki ilişki ile şiddet içerikli suçlar ve ekonomik suçların oranlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suç, Suç Çeşitleri, Suçun Sosyo/Ekonomik Faktörleri.

ABSTRACT

Economic analysis of criminal element is a new viewpoint in criminal area. According to economic viewpoint, crime is closely interested in environment, where people live, and events experienced in this environment. According to this, those committing offense have two purposes. The first is to make benefit from the offense committed and, the second is to defend themselves against the events experienced in their environment. Those committing offense, according to the case they are in, compare the profits and losses of legal and illegal activities provide and, when they consider that illegal activities are profitable, commit offense. Therefore, it is extremely important to increase punishment intensities of illegal activities such that they will prevent from being profitable. An important contribution of economic viewpoint to struggling with crime is that it utilizes econometric models. Using econometric models, it is aimed to reveal the economic determinants of crime and influence degree of these determinants. In the studies carried out, it was identified that the variables such as the income, family income, educational level, unemployment, economic status, social status, place where we live, and immigration were extremely effective on the phenomenon crime.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, ykubar@firat.edu.tr

In this study, the phenomenon crime was conceptually mentioned; it was dealt with the relationship between crime and economy; and economic models of crime was briefly mentioned. Using cross table analysis, it was aimed to determine the relationship between the crime the sample group consisting of 93 convicts in Kayseri Prison were punished and the age, marital status, economic status, and income among the economic and social factors influencing these crimes as well as the rates of violation –content crimes and economic crimes

Keywords: Crime, Sorts of Crime, Socioeconomic Factors of Crime.

GİRİŞ

Suç olgusu, toplumsal düzeni bozan, etkileşimi sağlayan bağları koparan, toplumu kökten etkileyen bir sorun olarak ilk çağlardan beri yaşanmaktadır. Çok çeşitli nedenlerle ortaya çıktığı için sosyoloji, psikoloji, hukuk gibi alanların yanında suç ekonomistlerin de ilgisini çekmektedir. Suç kavramı, hukuksal, sosyo-kültürel yönlerinin yanında ekonomik etmenlerden de etkilenmektedir. Ekonomi biliminin temel sorunu olan kıt kaynaklarla sınırsız istekleri karşılama politikası kıtlık sorununu açığa çıkararak sonsuz insan istekleriyle çelişen bir duruma işaret etmektedir. Kıtlık, kişilerin faydalarını maksimize etme rasyonalitesi ile birleşince fiyat mekanizmasından kaynaklanan bir mücadele meydana getirmektedir. Mücadelenin nedeni, sınırlı kaynakların kullanım sonucu, miktarının azalması ve ortaya çıkan fiyat artışlarıdır. Bu durum, reel geliri düşürdüğü için bir ülkede yaşayan insanların, ekonomik mücadeleye girişmelerini zorunlu kılmaktadır. Bu mücadelede amaç, kıt kaynaklara en az maliyetle sahip olmak ve eş anlı olarak faydalarını maksimize etmektir. Ancak insanlar arasındaki bu mücadele her zaman yasal olarak gerçekleşmemekte, bazen yasa dışı yollara başvuruyla suç eylemi işlenmektedir. Bu bakış açısı ile suç eylemi ekonomi ile yakından ilişkili bir kavramdır. Bunun yanında, insanların yaşadıkları toplumun, kültürel ve ahlaki yapısının, hukuk kurallarının uygulanıp uygulanmamasının ve toplumsal değerlerin suçun işlenmesinde önemli belirleyiciler olduğu kabul edilmektedir.

Dünya üzerinde küreselleşmeyle beraber artan ve yayılan krizlerin ortaya çıkardığı ekonomik sorunların başında; işsizlik, düşük ücret, gelir dağılımında artan adaletsizlik, enflasyon gelmektedir. Ekonomik alanda ortaya çıkan bu sorunlar sosyal anlamda da toplumu etkileyerek kriminal vakaların oluşmasına ve boyutlarını artıran sonuçlara neden olmaktadır. Böylece suçun her işlenişi kıt kaynakların haksız bir şekilde el değiştirmesine neden olurken, ayrıca, bireylere ve devlete maliyetler oluşturmaktadır. Ekonomistlerin suç olgusu üzerinde çalışmalar yapmak istemesinin sebebini bu durum oluşturmaktadır. Suçun ekonomik etkenleri, suç etkileme yönü ve boyutu da araştırmaların başlıca konuları oluşturmaktadır.

Ekonomik özellikteki davranışların çok çeşitli nedenlerinin olması ekonomik suçların ceza hukuku açısından tasnifini güçleştirmekte ve içerik olarak karmaşık bir hale sokmaktadır. Ekonomik suçlar konusunun ele alınmasında öne çıkan isimlerden biri Sutherland'dır. Sutherland (1940), ekonomik suçları belirli bir fail tipinden hareket ederek kriminolojik açıdan ele almakta, beyaz yaka suçluluğunu vurgulayarak, ekonomik eylemlere ilişkin suç gruplarını, bir fail tipinin belirli özellikleri ve eylem tipleriyle açıklamaktadır. Bu bakış açısı, suçun toplumun alt tabakalarından gelen bir olay olmadığını, tersine gelir seviyesi yüksek olan üst tabakalarda daha fazla görüldüğünü bu davranışların ekonomik ve sosyal açıdan önemli boyutta zararlara neden olduğunu belirtmektedir. Ekonomik suçların açıklanmasında

ve cezalandırılmasında bir diğer bakış açısı, ekonomik aktivitelerin çok çeşitli olması ve sınırlandırılmasının zorluğu ekonomik suçların soruşturulması ve cezalandırılabilmesi için yargılama faaliyetlerine katılanların da ekonomiyle ilgili bilgilere sahip olmalarının gerekliliğidir. Bu zorluklardan dolayı, ekonomik suçlar diğer suç türlerinden ayrılmaktadır.

Çalışmada, suç olgusu ve ekonomik suçlar teorik temellere dayanılarak açıklanmış, daha sonra suç arzı ve suç talebi incelenmiştir. Suçun ekonomik modellerinden, geleneksel ekonomik model, zaman ayırma modeli ve beklenti teorisi modeli incelenmiş, Kayseri Kapalı Cezaevinde uygulanan anket sonuçlarından yararlanılarak çapraz tablolar ile ekonomik suç oranı diğer suç oranları ile karşılaştırılarak analiz yapılmıştır.

2. Suç Olgusuna İlişkin Temel Kavramlar

Suç, ahlaki düzeni önemli ölçüde bozan ve devletler tarafından hoş görülmeyen bir fiil, dürüstlük ve merhamet duygularına saldırı, kişisel güdülerle meydana gelen ve hayat koşullarını bozan cezalandırılması gereken hareketler olarak tanımlanmaktadır (Alacakaptan,1975:2). Suçun; kasıtlı suçlar, taksirli suçlar, tehlike suçları ve ekonomik suçlar gibi tasnifleri yapılmaktadır. Bu tasniflere göre suçlara verilecek cezalar farklılaşmakta ve çeşitli suç kategorileri ortaya çıkmaktadır. Ekonomik suç kavramı da bu çerçevede yeni bir suç kategorisi olarak 20. yüzyılda tartışılmaya başlanmıştır. Suç adalete, dolayısıyla topluma yönelmiş bir sosyal tehlikedir. Ceza yasaları ile hükmedilen bir ihmal veya kötü davranışın adıdır.

Suç olgusu farklı özellikleri dikkate alınarak değişik şekillerde sınıflandırabilmektedir. Sınıflandırmalardan biri, suçun şahıslara veya mülklere karşı işlenmesi ile ilgilidir. Şahıslara veya mülklere karşı işlenen suçlar açıktan veya gizli olarak işlenmekte, şahıslara yönelik suçlar; cinayet, taksirli adam öldürme, tecavüz, saldırı ve darp olarak, Mülke yönelik suçlar ise; hırsızlık, soygun ve zimmete geçirme olarak adlandırılmaktadır. Dolandırıcılık ve hile suçları hem şahıslara hem de mülklere karşı olmaktadır. Şahıslara yönelik işlenen suçlar şiddet suçları olarak değerlendirilmektedir (Bologna, 1993; 1-2). Suçun bir başka sınıflandırılması; şiddet ve adam öldürme ile ilgili suçlar, mala karşı işlenen suçlar, mağduru olmayan suçlar, organize suçlar profesyonel kişilerle işlenen suçlar olarak yapılmıştır. Mağduru olmayan suçlar kapsamında; uyuşturucu kullanma, kumar oynama gibi başkalarına doğrudan zarar vermeyen suçlar ele alınmaktadır. Organize suçlar; terör örgütleri ve mafya gibi yasa dışı gruplar tarafından işlenen suçları kapsamaktadır. Profesyonel suçlar ise suç işlemeyi bir meslek edinmiş bireylerin işledikleri suçlar kapsamında yer almaktadır (Özkalp, 1993: 370). Suçlar nedenlerine göre; toplumun suça karşı gösterdiği tepkinin niteliğine ve şiddetine göre de sınıflandırılmaktadır (Dönmezer, 1994: 53). Suç'un sınıflandırılması konusunda, uluslararası düzeyde uzlaşma sağlanması, uluslararası karşılaştırmalar yapılmasını sağlayarak suçun önlenmesinde son derece faydalı olabilecektir (Bal, 2003: 210).

Suç oluşturana 4 temel unsur vardır bunlar; kanuni unsur, maddi unsur, manevi unsur ve illiyet bağı olarak adlandırılmaktadır. Kanuni unsur (Tipiklik): Suçun kanunda tanımlanmış olmasıdır. Maddi unsur: Suçun kanunda tanımlanması ve suç fiilinin de oluşmasıdır. Manevi unsur; hukuka aykırı fiilin isnat yeteneğine sahip kimse tarafından kasten veya ihmalden işlenmesidir. İlliyet bağı; sonuç ile fiil arasında nedensellik varsa, suç oluştuğunu ifade etmektedir (<https://acikders.ankara.edu.tr/>). Suç teşkil eden bir haksızlığın gerçekleşmiş

sayılabilmesi için bulunması gereken unsurların neler olduğu, suç teorisinin konusunu oluşturur. Suç teorisinde, suçun yapısı analitik bir incelemeye tâbi tutulmakta ve unsurlarına ayrılmaktadır. Suçun yapısal unsurları; maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık olarak sıralanmaktadır. Bunlar, her suçta bulunması gereken zorunlu unsurlardır (<http://www.mku.edu.tr/files/1005>).

Ceza kanunlarında, suç olarak tanımlanacak olay teknolojik gelişmelerle yakından ilişkilidir. Teknolojinin hızla ilerlemesi işlenebilecek suç çeşitliliğini artırmıştır. Bu gelişme, ceza kanunlarında yeni suçların tanımlanmasını gerekli kılmıştır. Çünkü teknolojik gelişmeler, olumlu ve yasal anlamda faydalanmak isteyenler kadar, yasal olmayan şekillerde kullanmak isteyenleri de heyecanlandırmaktadır. Bu nedenle yasalarda neyin suç olduğunun tanımlanması gerekmektedir. Neyin suç olarak tanımlanması gerektiği konusunda iki ana görüşten yararlanılmaktadır (Albanese, 2005: 140). Bu görüşlerden biri uzlaşma yaklaşımı diğeri çatışma yaklaşımı olarak ifade edilmektedir. Uzlaşma yaklaşımına göre; kanunlar ve kamu düzeni, insanların üzerinde uzlaştıkları ve herkesin ortak çıkarına hizmet etmek için toplumsal bir sözleşme çerçevesinde oluşturulmaktadır. Bu durumda suç, üzerinde uzlaşma sağlanmış olan norm ve kurallara aykırı olan hakkında cezai işlem gerektiren davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Reid, 1993:34). Çatışma kuramına göre; suç bireyin ait olduğu sosyal sınıf ve konumu ile ilişkili olarak yaşadığı hayat şartlarına gösterilen tepki olarak tanımlanmaktadır. Kurama göre, toplumda sürekli bir gerilim ve rahatsızlık oluşmakta bu durum toplumsal çatışmayı körüklemektedir. Bu nedenle toplumu bir arada tutan şey, adalet değil güç ve baskıdır (Dolu, 2011: 33).

Suç olgusunun toplumlar için olumlu ve olumsuz olmak üzere fonksiyonları vardır (Bal, 2003: 181). Olumlu olarak suç olgusu, bir toplumda istenen davranışların sınırlarının belirlenmesinde etkilidir. Bireylere, kuralların gerekliliğini hatırlatmaktadır. Önlemlerin alınmasını gündeme getirmektedir. Olumsuz olarak, suçun toplumda yaygın olarak görülmesi var olan normların yıpranmasına yol açmakta bu durum beraberinde sosyal çözülme getirebilmektedir. Ekonomik ve sosyal kalkınma için gerekli olan kaynakların suçların önüne geçilmesi için kullanılması gelişmeyi yavaşlatmaktadır. Güven ortamının azalması, suçların artması bireyler arasında güvensizliğe sebep olmakta bu durum günlük hayatı olumsuz yönde etkilemektedir.

20. yüzyılda gerçekleşen I. ve II. dünya savaşları, 1929 büyük buhranı ile ekonomik suç kavramı kendinden söz ettirmeye başlamıştır. Sonraki yıllarda ekonomik suç konusunda çalışmalar yoğunlaşmıştır (Dursun, 2006: 27). Globalleşen dünyada zamanla değer yargıları değişim göstermiş, bu değişim manevi değerleri geriletirken, maddi değerleri ön plana çıkarmıştır. Bunun sonucunda, ekonomik suç kavramı varlığını kesin olarak kabul ettirmiştir (Nuhoglu, 1992:1). Ekonomik ilişkilerin ve ticari faaliyetlerin yaygınlaşması ve çeşitlenmesi bu alandaki kuralların artışına paralel olarak kural ihlallerinin de artmasına yol açmıştır (Tiryaki ve Gürsoy, 2004: 53). Suç toplumun çoğunluğu tarafından rasyonel bir davranış olarak görülmemektedir. Çünkü insanlar, adli kurumlara sahip bir sistemde, suç işleyenlerin er ya da geç cezalandırılacağını düşünmektedirler. Ekonomi gibi rasyonel davranışa dayanan bir bilimin, irrasyonel olarak algılanan suç olgusunu açıklaması çelişki gibi görülmekte ve nasıl bir yaklaşım içerisinde olacağı tartışılmaktadır (Witte ve Witt, 2000:2).

2.1. Ekonomik Suçlar

Günümüzdeki manasıyla ekonomik suçların ve cezai müeyyidelerinin ortaya çıkması büyük şirketlerin kurulması ile gerçekleşmiştir. Ekonomik suç ve ekonomik ceza hukuku eski kavramlar olmasına rağmen, ekonomik suçların bilimsel çalışmalara konu edilmesi son yıllarda yoğunluk kazanmıştır. Ekonomik suçluluk kavramının tanımı için belirli bir fail tipinden hareket edilmiştir. Ekonomik suç faillerinin, mesleki ve sosyal prestije sahip oldukları kabul edilmekte, toplum içerisindeki saygınlıklarını ve toplumun kendilerine duydukları güveni kötüye kullanarak ekonomik alanda mali boyutları yüksek olan suçlar işleyerek, işledikleri suçun ortaya çıkmasını sahip oldukları güçle engelleyen kişiler olarak tanımlanmıştır. Hill, (1872) de ekonomik suçluluk üzerine vermiş olduğu bir konferansta, bu suçlara ilk kez dikkat çekmiştir (Mahmutoğlu, 2003: 29). 1900'lü yılların başlarında T. Veblen 'Sanayinin Şahinleri' adını verdiği çalışmasında Amerika iç savaşından sonra, kanunları ihlal ederek para, iktidar ve nüfuz kazanan, hisse senedi manipülasyoncularına, hileli faaliyetleri yönünden bankacılara şiddetle karşı çıkmıştır. M. Josephson (1934) yılındaki 'Lastik Baronları' adlı eserinde ekonomik suç konusunu işleyerek kamuoyunun ilgisi çekmek istemiştir (Dönmezler, 1985: 19). Ekonomik suçlar üzerinde yoğun tartışmalar yapılmasını sağlayan gelişme, E. Sutherland'ın 'Beyaz Yaka Suçluluğu' konulu konuşması olmuştur.

Ekonomik suçların; araştırılması, oranının belirlenmesi, önlenmesi, gerekli caydırıcı cezaların belirlenmesi için ilk olarak ekonomik suç kavramının tanımlanması gerekmektedir. Ekonomik suçlar yapısal olarak dinamik bir özellik göstermekte bu durum net bir tanımının yapılmasını engellemektedir. Ekonomideki değişimler ve teknolojik değişimlere bağlı olarak ekonomik suçlarda değişmektedir. Bu yüzden tek sistematik bir tanım yapılamamaktadır. Ekonomik suçlarla ilgili tanımlar iki grupta toplanmaktadır. İlk grup, geleneksel tanımlar olarak ifade edilmekte ikinci grup çağdaş tanımlar olarak ifade edilmektedir. Geleneksel tanımlamaya göre, ekonomik suçlar, beyaz yakalıların işledikleri suçlarla özdeş tutulmaktadır. Yani suçlu, çalıştığı ortamdaki konumu sayesinde elinde fırsat bulunan statü sahibi bir kişi olarak tanımlanmaktadır. Çağdaş ve güncel bir tanımlama göre; kişilerin ya da suç örgütlerinin, haksız olarak ekonomik çıkar elde etmek amacıyla yasal olmayan yöntemlerle gerçekleştirdikleri suç faaliyetleri ekonomik suçlar olarak ifade edilmektedir (<https://www.egm.gov.tr/ekonomik-suclar>) ve nitelikli dolandırıcılık (yatırım, sigorta, çek vb. dolandırıcılık suçları), tefecilik, şike ve teşvik primi, hileli iflâs, fiyatları etkileme, kamuya gerekli şeylerin yokluğuna neden olma, mal veya hizmet satımından kaçınma, manipülasyon, ayrıca ekonomik, ticari ve sınaî hayatı ilgilendiren özel kanunlardaki adli cezayı gerektiren suçlar ekonomik suçlar olarak tanımlanmaktadır.

Ekonomik suçlar hakkında daha fazla bilgiye sahip olabilmek için, ekonomik suç türlerinin açıklanması gerekmektedir. Ekonomik suçlar arasında, yozlaşmaya bağlı suçlar, dolandırıcılık, para aklama, fikri mülkiyet hırsızlığı, kimlik hırsızlığı, kaçakçılık ve internet suçları yer almaktadır. Ancak, bu türlerin dışında ticarî zarar olarak değerlendirilen veya açıklanmayan ekonomik suçlar da vardır. Ekonomik suçlardan bazılarının açıklanmasına yer vermek gerekirse;

Yozlaşmaya bağlı suçlar; kendi içinde zimmete geçirmek, rüşvet almak ve varlıkların kötüye kullanılması olarak üç gruba ayrılmaktadır. Bu üç grupta yer alan suçlar istatistiksel tahminlere göre, günümüzde toplam ekonomik suçların dünya genelinde % 80'den fazlasını temsil etmektedir.

Fikri mülkiyet hırsızlığı; ürün taklitçiliği, ticarî marka taklidi, ticarî sır taklidi ve telif eser taklidi olarak ifade edilmektedir.

Kaçakçılık; vergi kaçakçılığı ve mal kaçakçılığı olarak ifade edilmektedir.

Kimlik hırsızlığı; 21. Yüzyılın suçu olarak değerlendirilirken ekonomik suçlar arasında oran olarak artış göstermektedir. Kimlik hırsızlığı, bir kimsenin yasal yetkisi olmaksızın başkasının kimliğini, bilerek, yasadışı bir aktiviteye teşebbüs etmek ya da yardım veya yataklık etmek için kullanması olarak tanımlanmaktadır. Kişisel bilginin kullanıldığı her alanda meydana gelebilecek bir özellik göstermektedir.

İnternet suçları; günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler ve işlerin yapılmasında bilgisayarların kullanılması iş dünyasında işlerin yapılma şekillerini değiştirmektedir. Bu gelişme, İş dünyasında bilgisayar sistemlerinin yasadışı ve yetkisiz kullanımından kaynaklanan içsel ve dışsal tehditlere neden olarak yeni ekonomik suçların doğmasına sebep olmaktadır. Suç dünyası, finansal ve teknolojik gelişmelere hızlı bir şekilde uyum sağlamaktadır. Bu çerçevedeki ekonomik suçların siber versiyonları da ortaya çıkmaktadır (<https://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/Ekonomik>).

Günümüzde ekonomik suçlar, teknolojik ilerlemelerle organize suç ve ulus ötesi bir nitelik de kazanmaktadır. Çünkü uluslararası piyasalarda ekonomik aktiviteler çok yüksek kârlar sağlamakta, bu durum suç aktiviteleri içerisinde daha yüksek kazanç potansiyeli anlamına gelmektedir. Ulus ötesi organize ekonomik suçlar dış ticaretten elde edilen kazançların gizlenmesi, vergi kaçırma ve para aklama olarak ifade edilmektedir. Dünyada ekonomik suçların gerçekleşme ve beklenme oranı ile ilgili istatistiklere bakıldığında; ilk sırada varlıkların kötüye kullanımı, ikinci sırada ürün korsanlığı ve taklidi daha sonra siber suçlar, sonra zimmete geçirme ve rüşvet, finansal dolandırıcılık, endüstriyel casusluk, kara para aklama şeklinde sıralanmaktadır.

Ekonomik suçlar, kayıt dışı ekonomi oranını artırarak bir maliyet oluşturmakta devletin vergi kayıpları ile gelir kaybetmesine neden olmaktadır. Ticari hayatta ekonomik güvenliğimizi tehdit etmekte, güvene dayalı yapılması gereken işlerin ve piyasa faaliyetlerinin bozulmasına neden olmaktadır. Halk arasında huzur ve güveni yok etmekte, yüksek kazanç sağlanması durumunda ekonomide haksız kazanç sağlanan sektörlerin artmasına neden olmaktadır. Bu yüzden tüm suç alanlarında olduğu gibi ekonomik suçların engellenmesi oldukça önemlidir. Ekonomik suçların engellenmesi, toplumsal huzurun artması kayıt dışı ekonomi faaliyetlerinin azalması ve insanlar arasında güvenin sağlanması açısından gereklidir.

3. Suçun Arz ve Talebi Olgusu

Suç olgusu, arz ve talep kavramlarını da içermektedir. Suç ekonomik açıdan analiz edilirken suç arzı ve suçtan korunmaya yönelik olan suç talebi incelemekte, suçla mücadele için alınan önlemler, özel önlemler ve devletin sağladığı güvenlik hizmetleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Suçun talebi tanımlanırken, suç işlendiğinde ortaya çıkan üç grup ve bu grupların özellikleri belirtilmektedir. Suç işlendiğinde ortaya çıkan gruplardan birini, suçtan kazanç elde edenler oluşturmaktadır. Birinci grupta, hem suç işleyenler hem de suç işlemeyenler yer almaktadır. İkinci grupta, suça maruz kalanlar yer almaktadır ve üçüncü grupta devlet yer almaktadır. Bu ayrıma göre suçun talebi; suç işlendiğinde ortaya çıkan suçtan kazanç elde eden suçlu dışındaki bireyleri, suça maruz kalan bireyleri ve devleti içine almaktadır.

Suçtan kazanç elde eden bireyler suçlular ve suçlu olmayanlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Suçlu olmayan bireylerin, işlenen suçlardan elde edilen mal ve hizmetleri isteyerek talep ederler ve oluşturdukları bu talep doğrudan suç talebi olarak tanımlanır. Suça maruz kalan

bireyler ve devletinde suçun işlenmesiyle talebi ortaya çıkar bu talep istenmeden oluşur bu yüzden dolaylı suç talebi olarak tanımlanmaktadır. Dolaylı suç talebinin, katlanılması gereken bir takım maliyetleri vardır (Becsi, 1994: 39). Söz konusu bu maliyetler bir örnek yardımıyla ani saldırı suçlarına maruz kalanlar ile soygun suçlarına maruz kalanları inceleyerek açıklayabiliriz. Ani saldırı suçlarında; düşük gelir seviyesine sahip bireyler, yüksek gelir seviyesindeki bireylere göre, daha yüksek oranda suça maruz kalmaktadırlar. Çünkü geliri yüksek olan bireyler suçlara karşı önlemler alabilmektedirler. Soygun suçlarında ise, durum tersine dönmekte; yüksek gelir düzeyindeki bireyler, düşük gelir düzeyindeki bireylere göre daha fazla suça maruz kalmaktadırlar. Çünkü suçlular, işlenecek suçtan böylece daha fazla fayda sağlamaktadırlar (Cohen vd., 1981: 507). Devletin ve suça maruz kalan mağdurların yer aldığı dolaylı talep tarafında, mümkün olan en az sayıda suça maruz kalmak için, devletin suçu önleme, suçluyu yakalama, yargılama ve hapsedme gibi ağır maliyetlere katlanması gerekmektedir. İnsanlar suçtan kaçmak için, daha korunaklı ve giderleri yüksek olan semtlere yerleşmekte, alarm, kamera, sigorta harcamaları giderlerini artırmak zorunda kalmaktadır. Korunma seviyesi yüksek muhitler ve konutlar, suçlular için cazip olmaktan çıkmakta suçlunun suç aktivitesi için harcaması gereken zamanı ve çabayı artırmakta ve suçtan beklenen getiriye azaltmaktadır (Güvel, 2004:55).

Suçun arzi tanımlanırken; suç söz konusu olduğunda ortaya çıkan gruptan, suçu işleyenlerin oluşturduğu grup konu alınmaktadır. Suçlular için suç işlemek faydası olan rasyonel bir davranıştır. Suçun işlenmesi suçlular için dolaylı ve doğrudan maliyet kavramlarını içermektedir. Suçun dolaylı maliyeti, yasal olan işlerden elde edilecek gelirin suç işlenmesi ile elde edilememesidir. Suçun doğrudan maliyetleri ise suçun gereği hapis cezaları, para cezaları ve diğer cezalar olarak ifade edilmekte ve bu cezaların ağırlığı suçun arzını etkilemektedir (Becsi, 1994: 39). Suçun arzi kavramını açıklamaya çalışan teoriler iki grupta incelenmektedir. Birinci gruptaki teoriler, suçun işlenmesinde insanların kişisel bazı özelliklerinin (fiziksel, psikolojik ve sosyal özelliklerinin) önemli olduğunu savunmaktadır. İkinci gruptaki teoriler, suçun işlenmesinde insanların yaşadığı çevrenin ve çevresel olaylara verdiği tepkilerin önemli olduğunu savunmaktadır.

Witte ve Witt (2000: 5) çalışmalarında suç arzını incelerken, fayda-maliyet analizi yapmışlar. Suç işleyerek elde edilen kazanç ile yasal olan bir işten elde edilecek kazancı suç işlemenin alternatif maliyeti olarak karşılaştırmışlar, suçun işlenip-işlenmeme kararı verilirken alternatif maliyetin dikkate alındığını ifade etmişlerdir (Doyle vd., 1999: 719). Ekonomik olarak değerlendirme yapıldığında, istihdam düzeyindeki artış ve yeni iş olanakları suç oranlarını azaltarak suçun arzını azaltmaktadır.

Sah (1991: 1290) çalışmasında suç arzını incelerken bireyleri suç işlemeye iten ekonomik ve sosyal değişkenleri; işsizlik oranı, kişisel tüketim düzeyi, ülkenin genç nüfus oranı, toplumdaki madde bağımlılığı oranı, insanların suç geçmişleri olarak sıralamıştır. Fedaei vd. (2002: 781) çalışmalarında da suç arzını incelerken, insanların suç işleyip işlememe kararları üzerinde durmuşlar ve seçeneklerini; yasal işlerin ya da yasal olmayan işlerin seçilebilecek olması, ikisinden birini seçmek zorunda olmadıkları, ikisini de seçmek zorunda olmadıkları, işlerin ikisini de seçebilecekleri şeklinde sıralamışlardır.

4. Suçun Ekonomik Modelleri

Ekonomistler tarafından suçu açıklamak için geliştirilen modeller, suçun ekonomik modelleri olarak tanımlanmaktadır. Witte ve Tauchen gibi ekonomistler, iş ve suç arasındaki ilişkiyi ekonomik modellerle açıklarken suçun, iş gibi zaman alan ve gelir getiren bir özellikte olduğunu ifade etmişlerdir (Witte ve Tauchen,1994:1-2). Suça ilişkin ekonomik modellerdeki

ana görüş, suçluların rasyonel davranarak, ekonomik refahlarını maksimum yapmaya çalışmalarıdır ve suç işlemeye karar vermesiyle bir malı satın almaya karar verilmesi arasında nitelik olarak bir fark olmadığıdır. Normal şartlar altında bir malın fiyatının artması o mala olan talebi nasıl azaltıyorsa, suç işlemenin beklenen maliyetinin yükselmesi de suçun miktarını azaltmaktadır (Schmidt ve Witte, 1984: 142-143). Suçun ekonomik modelleri geleneksel ekonomik model, zaman ayırma modelleri ve beklenti teorisi olarak incelenmiştir.

4.1. Geleneksel Ekonomik Model

Witte ve Witte (2000) çalışmalarında suçun geleneksel ekonomik modelini; “bireylerin yasal veya yasadışı faaliyetler arasında, bu faaliyetlerden bekledikleri fayda temelinde, tercih yapmaya yönelik karar verdikleri standart bir model olarak ifade etmişlerdir. Çalışmalarında, bireyin suçlu davranışa yönelme kararını etkileyen faktörleri; “yasal kazanca göre yasadışı faaliyetten beklenen kazanç, yasadışı faaliyet sonrası yakalanma ve tutuklanma ihtimali, yakalandıktan sonra verilecek cezanın boyutu ve yasadışı faaliyetlerdeki fırsatlar” şeklinde sıralamışlardır (Witte ve Witte, 2000: 5).

4.2. Zaman Ayırma Modelleri

Zaman ayırma modellerinde; bireyin yasadışı faaliyetlerden beklediği fayda ile yasal faaliyetlerden beklediği faydanın karşılaştırması yapılarak, kişinin, en az zamanda en fazla fayda sağlayacak faaliyete yöneleceği kabul edilmektedir. Suçlu ve suçsuz insanlar arasındaki en önemli fark, maliyet ve fayda kavramlarını farklı algılamalarıdır (Becker, 1968: 169). Zaman ayırma modellerinde suç kavramının içerdiği risk durumu açısından da inceleme yapılmaktadır.

Hirschey ve Pappas (1993) çalışmalarında, kişilerin risk durumuna, riskten kaçınma, risk tarafsızlığı ve risk düşkünlüğü davranışlarından birini tercih ederek, karşılık vereceklerini ifade etmekte ve riskten kaçınmanın merkezinde, paranın azalan marjinal faydası olduğu, düşüncesini ileri sürmektedirler (Hirschey ve Pappas, 1993: 93). Kişilerin risk durumuna göre davranış şekilleri fayda teorisi kapsamında açıklanmaktadır. Schmidt ve Witte’e (1984) göre çoğu kişi riskten hoşlanmamakta, ekonomik anlamda bu kişiler riskten kaçınmaktadır.

4.3. Beklenti Teorisi

Zaman ayırma modellerinden sonra geliştirilen modellerden hiçbiri suç konusunda ekonomik model özelliği göstermemiştir. Modeller daha çok bireylerin belirsizlik durumunda nasıl karar verdikleri konusunu üzerinde durmuşlar (Dursun 1997, 25). Kahneman ve Twersky (1979); çalışmalarında kesinlik ve soyutlanma etkisine değinmişler, risk altında karar vermenin açıklayıcı bir modelini geliştirmişlerdir. Risk altında karar vermeyi etkileyen birçok etkenin olduğunu ve bunların zaman ayırma modelleri ile tutarsız olduğunu vurgulamışlardır. Bireylerin ulaştıkları sonuçlar, kesin olarak elde edilecek sonuçlar arasından, yaptıkları karşılaştırmalar sonrası verdikleri karar olarak ifade etmekte, bunu kesinlik etkisi olarak adlandırmaktadırlar. Kesinlik etkisi, beklenen fayda modeline çelişki oluşturmaktadır. Kişilerin seçim yaparken içinde buldukları durumu basitleştirmek için, ortak noktaları göz ardı ederek, ayırık noktalara yoğunlaştığı, beklentilerin ortak ve ayırıcı noktalara ayrılarak, tercihlerin değişmesine neden olduğu durumu ise, “soyutlanma etkisi” olarak ifade etmişlerdir (Dursun, 1997: 31-32). Risk altındaki kişinin, inceleme ve değerlendirme şeklindeki, iki aşamalı takdir etme işlemi anlatılmaktadır. İlk aşamada, önerilen beklentilerin değerlendirilmesi yapılırken, ikinci aşamada önerilen beklentilerden değeri en yüksek olanın seçildiğini belirtmişlerdir. Ancak modelleri suça yönelik ekonomik bir model olma özelliğinde değildir (Dursun, 1997: 34-39).

5. Araştırmanın Amacı

Suç olgusu yüzyıllardan beri varlığını sürdürmektedir. Çünkü suç ekonomik, siyasi sosyal kültürel, psikolojik çok boyutlu birçok bağımsız değişkenden etkilenen karmaşık bir olgudur. Teknolojik gelişmeler ve küreselleşme suç olgusunu etkilemekte ve yeni türlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ekonomik suçlar da bu gelişmelerle ortaya çıkan çeşitlenen ve ağır maliyetlere neden olan bir suç türüdür. Bu nedenle çalışmada; ekonomik suçlar ve yine maliyeti ağır güncel bir suç türü olan şiddet içerikli suçlar incelenmek istenmiştir.

Çalışmada yöntem olarak gönüllülük esasına dayanan anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma Kayseri Kapalı Cezaevinde çeşitli suçlardan hüküm giyen 93 hükümlüye anket uygulanarak tamamlanmıştır. Anket uygulanan hükümlüler arasında, terör suçlarından hüküm giyenler yer almamaktadır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda, suçun ekonomik ve sosyal yapısını etkileyen değişkenler incelenmiş ve çalışma kapsamında kullanılan değişkenler;

- Suçun Türü
- Yaş
- Medeni Durum
- Gelir Düzeyi
- Ekonomik Durum

olarak belirlenmiş ve analiz bu değişkenler kullanılarak yapılmıştır.

5.1. İşlenen Suçların Türlerine Göre Dağılımı

Kayseri kapalı cezaevinde ankete katılmayı kabul eden farklı suçlardan ceza almış 93 hükümlünün verdiği cevaplar doğrultusunda işlenen suçlar; şiddet içeren suçlar ile ekonomik suçlar şeklinde iki kategoriye ayrılmıştır. Şiddet içeren suçlar; Gasp/kapkaç, kasten yaralama, fiziksel saldırı ve cinsel saldırı olarak belirlenmiştir. Ekonomik suçlar ise; Hırsızlık, dolandırıcılık, bilişim suçları ve uyuşturucu olarak belirlenmiştir. Tablo-1 de işlenen suçların türlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo-1: İşlenen Suçların Türlerine Göre Dağılımı

İşlenen Suçun Türü	Değer	Yüzde
Gasp/kapkaç	14	%15.1
Kasten Yaralama	7	%7.5
Hırsızlık	9	%9.7
Fiziksel saldırı	3	%3.2
Dolandırıcılık	3	%3.2
Cinsel saldırı	23	%24.7
Bilişim Suçları	4	%4.3
Uyuşturucu	27	%29.0
Diğer	3	%3.2
Toplam	93	%100

Tablo-1 incelendiğinde en fazla işlenen suç türünün ekonomik suçlar arasında yer alan % 29 oranıyla uyuşturucu suçu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu oran, bütün suç türlerinin dörtte birinden fazlasını oluşturmaktadır. İkinci sırada şiddet suçları arasında tanımlanan % 24,7 oranı ile cinsel saldırı suçu yer almaktadır. Şiddet suçları arasında en gizli kalan suç türü cinsel saldırı olmasına rağmen yüzde olarak son derece yüksek çıkması üzücüdür. Üçüncü sırada şiddet içerikli suçlardan gasp/kapkaç suçu % 15,1 oranı ile yer almaktadır. Şiddet

içerikli suçlardan kasten yaralama % 7,5 oranı ve Fiziksel saldırı % 3.2 oranındadır. Ekonomik suçlar arasında yer alan hırsızlık % 9,7 oranında, bilişim suçları % 4,3 oranında ve dolandırıcılık suçu % 3,2 oranında işlenen suçlar arasında yer almaktadır. Tablo-1 de yer alan sonuçlara bakıldığında ekonomik suçların toplam oranı (Uyuşturucu, hırsızlık, dolandırıcılık, bilişim suçları) % 46,2 olarak gerçekleşmiştir ve neredeyse şiddet içeren suçlara eşit çıkmıştır. Literatürde beklenen ekonomik suçların ispatlanmasının zor olmasından dolayı, ekonomik suçların oransal olarak diğer suç türlerine göre daha az çıkmasıdır. Ancak çalışmada örneklem grubunun verdiği cevaplara göre % 46,2 oranı ile neredeyse şiddet içerikli suçlarla eşit bir sonuç elde edilmiştir

Ekonomik suçlar günümüzde dünya gündeminde önemli bir yer işgal etmekte, konuyla ilgili toplantılar düzenlenmektedir. Uzmanlar tarafından ekonomik suçların zararlı sonuçlarına dikkat çekilmekte ve insanların ekonomik düzene karşı güvenlerinin sarsılmasına yol açtığı belirtilmektedir. Ekonomik suçun ayrı bir kategori olarak ele alınmasının nedeni ekonomik suçun geleneksel suçlara göre farklı özelliklere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Ekonomik suçu geleneksel suçlardan ayıran en önemli nokta ekonomik suçun şiddet içermemesidir.

Ekonomik suçlarda suç evreni ekonomik hayattır. Ekonomik suçlardan etkilenenlerin sayısı diğer suçlara göre daha fazladır. Toplum genel olarak, ekonomik suçlara karşı daha az tepki göstermektedir. Çünkü, ekonomik suçların delilleri genellikle somut değildir, suçu işleyen kişilerin özel ve iş hayatlarında konumları ve eğitimleri yüksektir. Ekonomik suçlar, adli suçlara nazaran mahkemelere daha az intikal etmektedir çünkü, bu suçların ispatlanması meydana çıkarılmaları zordur. Ekonomik suçların verdikleri zararlar çok büyüktür ve devletler bütçelerinin önemli kısmını bu suçların işlenmesini önlemek için kullanmaktadır. Ekonomik suçların mağdurlarının sayıca fazla olması ve devlet bütçesine maliyetinin yüksek olmasından dolayı ekonomik suç oranı ile şiddet içeren suç oranlarının karşılaştırılması yapılmak istenmiştir. Ekonomik suçların %46.2 oranında, şiddet içeren suçların %54.8 oranında işlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Yaş ve Suç Türleri Arasındaki İlişki

İnsanoğlu doğumundan ölümüne kadar birçok aşamadan geçmektedir. İnsanların yaşı ilerledikçe yeni bir çevrenin içine girmekte, sosyal yapı değişmekte, farklı problemlerle ve farklı sorunlarla karşılaşmaktadır (Demirbaş, 2005: 156). Suç olgusu incelendiğinde suça katılımda önemli faktörlerden birinin yaş olduğu belirtilmektedir. İçli (2004) çalışmasında, gençlerin yetişkinliğe geçişlerinde önemli uyum sorunlarıyla karşılaştıklarını belirtmektedir. İnsanoğlu yaşlandıkça kişiliği oturmakta, yaşamdan beklentileri değişmekte ve yasa dışı yollara girme olasılığı azalmaktadır. Yetişkinlik döneminde bencil duygular azalmakta, yaş faktörü toplumda yaşayan kişinin davranışlarında etkili hale gelmektedir. Yaş, suç ilişkisi içinde gençlik döneminde sahip olunan; fiziksel güç, çeviklik ve ataklık özellikleri ile suç oranının artırdığı ve bazı suçları ön plana çıkardığı düşünülmektedir (İçli,2004;328).

Çalışmada yaş değişkenini güvenilir ölçebilmek için yaş Aralığı '3' olarak belirlenmiştir. Tablo-2 de yaş gruplarına göre işlenen suç türleri yer almaktadır.

Tablo-2: Yaş Gruplarına Göre İşlenen Suçların Dağılımı

İşlenen Suç	Yaş Grupları									
	18-21	22-25	26-29	30-33	34-37	38-41	42-45	46-49	50-53	54-57
Gasp/kapkaç	9.1	11.1	21.4	14.7	11.8	20	14.3	0	0	100
Kasten Yaralama	36.4	0	7.1	5.6	5.9	0	0	0	0	0
Hırsızlık	9.1	5.6	0	5.6	29.4	20	0	0	0	0

Fiziksel saldırı	0	5.6	0	0	5.9	0	14.3	0	0	0
Dolandırıcılık	0	0	0	5.6	0	0	28.6	0	0	0
Cinsel saldırı	9.1	44.4	50	16.7	11.8	0	14.3	0	100	0
Bilişim Suçları	0	0	0	5.6	17.6	0	0	0	0	0
Uyuşturucu	36.4	22.2	21.4	38.9	17.6	60	28.6	100	0	0
Diğer	0	11.1	0	5.6	0	0	0	0	0	0
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tablo-2’de görülmektedir ki, ankete katılan 93 hükümlünün verdiği cevaplara göre suç türleri yaş grupları ile ilişkilendirilmiş, ekonomik suçlardan; hırsızlık dolandırıcılık, bilişim ve uyuşturucu suçlarının işlendiği belirlenmiştir. Ekonomik suç kategorisinde yer alan hırsızlık suçu; 18-21, 22-25, 30-33, 34-37, 38-41 yaş gruplarında gerçekleşmiş en yüksek oranda % 29,4 ile 34-37 yaş grubunda, % 20 oranı ile 38-41 yaş gruplarında gözlemlenmiştir. Dolandırıcılık suçu; 30-33 ve 42-45 yaş gruplarında gözlemlenmiştir. Bilişim suçları 30-33 ve 34-37 yaş gruplarında gözlemlenmiştir. Uyuşturucu suçu; 18-21, 22-25, 26-29, 30-33, 34-37, 38-41, 42-45, 46-49 yaş gruplarıncaya işlenmiş en yüksek oranda % 60 oranı ile 38-41 yaş grubunda, % 38,9 oranı ile 30-33 yaş grubunda gözlemlenmiştir.

Şiddet içerikli; gasp/kapkaç, kasten yaralama, fiziksel saldırı, cinsel saldırı suçlarından 18-21, 22-25, 26-29, 30-33, 34-37, 38-41, 42-45 yaş grupları arasında gasp/kapkaç olarak gerçekleştiği en yüksek % 21,3 oranı ile 26-29 yaş grubunda ve % 20 oranıyla 38-41 yaş grubunda gerçekleştiği belirlenmiştir. Kasten yaralama suçunun 18-21, 26-29, 30-33, 34-37 yaş gruplarında yer alan kişiler tarafından gerçekleştirildiği ve 18-21 yaş grubunda % 36,4 oranı ile en yüksek düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. En genç grupta yer alan bireyler tarafından böyle bir suç türünün işlenmesi son derece üzücüdür. Bu durumun arkasında gençleri hedef alan çetelerin, okullarda görülen şiddet olaylarının, futbol maçlarında yer alan şiddet olaylarının, yaşanan çevrenin, aile gelir durumunun, aile eğitim seviyesinin düşük olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Çok genç bir yaşta cezaevine girmek, özgürlüğün kaybedilmesi ve sabıkalı olmak maliyeti son derece yüksek bir durumdur. Ekonomik olarak değerlendirildiğinde, her birey çalışabilecek bir durumdadır ve istihdam edilememektedir. Ayrıca cezasını tamamladıktan sonra iş bulması güçleşmekte toplum tarafından dışlanmaktadır. Bu sonuçlar da kişinin tekrar suç işlemesini tetiklemektedir. Yeniden suç işlemesi devlet bütçesine ve suça maruz kalan kişilere yeni bir maliyet olarak yansımaktadır.

Şiddet içerikli suçlardan fiziksel saldırı suçu; 22-25, 34-37, 42-45 yaş grupları arasında en yüksek % 14,3 oranı ile 42-45 yaş grubunda gerçekleşmiştir. Şiddet içeren ve günümüzde son derece güncel bir suç türü olan cinsel saldırı suçu; 18-21, 22-25, 26-29, 30-33, 34-37, 38-41, 42-45 yaş gruplarında görülmekte en yüksek %50 oranında 26-29 yaş grubunda, % 44,4 oranında 22-25 yaş grubunda ve % 16,7 oranında 30-33 yaş gruplarında gerçekleşmiştir.

Yaş grupları ve işlenen suç türü arasındaki ilişkiye bakıldığında 18-21 yaş grubunda en yüksek oranda gözlemlenen suç türünün % 36,4 ile şiddet içerikli suç türlerinden kasten yaralama ve ekonomik suç türlerinden uyuşturucu olduğu görülmektedir. 22-25 yaş grubu arasında en yüksek oranda gözlemlenen suç türünün % 44,4 oranı ile şiddet içerikli suç türlerinden cinsel saldırı ve ekonomik suç türlerinden yine %22,2 oranı ile uyuşturucu olduğu görülmektedir. 26-29 yaş grubunda arasında en yüksek oranda gözlemlenen suç türünün % 50 oranı ile şiddet içerikli suç türlerinden cinsel saldırı ve ekonomik suç türlerinden yine %21,4 oranı ile uyuşturucu olduğu görülmektedir. 30-33 yaş grubunda arasında en yüksek oranda gözlemlenen suç türünün % 16,7 ile şiddet içerikli suç türlerinden cinsel saldırı ve ekonomik suç türlerinden yine %38,9 oranı ile uyuşturucu olduğu görülmektedir. 34-37 yaş grubunda arasında en yüksek oranda gözlemlenen suç türünün % 11.8 oranı ile şiddet içerikli suç

türlerinden cinsel saldırı ve ekonomik suç türlerinden % 29,4 oranı ile hırsızlık, %17,6 oranı ile bilişim suçları ve uyuşturucu olduğu görülmektedir. 38-41 yaş grubunda arasında en yüksek oranda gözlemlenen suç türünün % 20 ile şiddet içerikli suç türlerinden gasp/kapkaç ve ekonomik suç türlerinden % 60 oranı ile uyuşturucu olduğu görülmektedir. 42-45 yaş grubunda arasında en yüksek oranda gözlemlenen suç türünün % 14,3 ile şiddet içerikli suç türlerinden gasp/kapkaç ve fiziksel saldırı, ekonomik suç türlerinden %28,6 oranı ile uyuşturucu ve dolandırıcılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ankete katılan hükümlüler arasında işlenen suç türlerinin ağırlıklı olarak şiddet içerikli suçlardan cinsel saldırı ve ekonomik suçlardan uyuşturucu olması ilginç bulunmaktadır. Çünkü bu suçları işleyenlerin gönüllü olması suçların özellikleri gereği beklenmemektedir.

5.3. Medeni Durum ve Suç Türleri Arasındaki İlişki

Suç analizinde ele alınan bir diğer faktör medeni durumdur. Ailedeki otorite modeli, cinsiyete bağlı roller, kadınların ekonomik statüleri günümüz toplumunda giderek değişmektedir. Bu nedenle medeni durum suçun işlenmesinde ve suç türlerinde etkili bir değişken olmaktadır. Kişilerin evli, bekâr ve ayrı yaşaması suç işleyip işlememe ve hangi suçun işleneceği kararını etkilemektedir. Evlilik ile birlikte iş sahibi olup olmamak, ekonomik sıkıntıların yaşanması kişileri suç işlemeye itebilmektedir. Bu nedenlerle Tablo-3 de medeni durum ve işlenen suçların dağılımı yer almaktadır.

Tablo-3: Medeni Duruma Göre İşlenen Suçların Dağılımı

İşlenen Suç	Evli	Bekar	Ayrı Yaşıyor
Gasp/kapkaç	17.9	12	25
Kasten Yaralama	5.1	10	0
Hırsızlık	5.1	14	0
Fiziksel saldırı	2.6	4	0
Dolandırıcılık	7.7	0	0
Cinsel saldırı	22.1	24	50
Bilişim Suçları	5.1	2	25
Uyuşturucu	28.2	32	0
Diğer	5.1	2	0
Toplam	100	100	100

Tablo-3 de hükümlülerin suç işledikleri zamanki medeni durumlarına göre; gasp ve kapkaç suçunu işleyenlerin %25'nin ayrı yaşadığı, %17,9'nun evli ve %12'sinin bekâr olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsel saldırı suçunu işleyenlerin % 50' sinin ayrı yaşadığı %24 nün bekâr olduğu, % 22,1'nin evli olduğu belirlenmiştir. Cinsel saldırı suçu özelliği gereği iki taraflı mağduriyete neden olmaktadır. Cinsel saldırı suçu, evliliğin bozulması gibi bir soruna neden olmakta eğer evlilikte çocuk varsa yeni farklı sorunların oluşmasına neden olmaktadır. Bu sorunlar arasında çocuğun toplumdan dışlanması, utandırılması, eğitimden uzak kalması, psikolojik bozukluklar yer almaktadır. Cinsel saldırıya uğrayan taraf ise başka maliyetlere katlanmakta suçsuz olmasına rağmen toplumdan dışlanmakta, psikolojik ve ailevi sorunlarla karşılaşmaktadır.

Evli olanların suç türleri arasında en yüksek % 28,2 oranında uyuşturucu, % 22,1 oranında cinsel saldırı ve % 17,9 oranında gasp/kapkaç suçlarını işledikleri görülmektedir. Bekâr olanlarda en yüksek % 32 ile uyuşturucu % 24 ile cinsel saldırı, % 12 ile gasp/kapkaç suçlarını işledikleri görülmektedir. Ayrı yaşayanların % 50 ile cinsel saldırı, % 25 oranında bilişim suçları % 25 gasp/kapkaç suçlarını işledikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.4. Ekonomik Durum ve Suç Türleri Arasındaki İlişki

Suç olgusunda, günümüzde en önemli faktörlerden birisi ekonomik durumdur. Ekonomik faktörlerden yararlanarak suçu çözümlenmeye çalışmak suç araştırmalarında büyük önem taşımaktadır. Akdeniz ve Üzümcü (2013) çalışmalarında, ekonomik yapı ile suç arasındaki ilişkileri;

- Bireylerin yaşadığı ekonomik geçim sıkıntısı, bireyleri daha çok suç eylemine yönelttiğini,
- Düşük gelir grubunda yer alan kişilerin toplumsal kurumlara ve değerlere bağlılıklarının azaldığını,
- Uzun süre işsiz kalan bireylerin daha kolay hukuk dışı davranışlara yöneldiklerini,
- Ekonomik sıkıntı yaşayan bireylerin psikolojik ve zihinsel olarak bu durumdan olumsuz etkilendiklerini ve bu nedenle suç eylemine yöneldikleri şeklinde ifade etmişlerdir (Akdeniz ve Üzümcü, 2013:131).

Ekonomik durum bireylerin suç işlemede etkili önemli bir bağımsız değişkendir. Geliri olmayan, işsiz olan ya da kazandığı ile geçinemeyen kişiler çaresiz kalarak yasadışı faaliyetlere ve suç işlemeye yönelmektedir. Suç işlenmesi mağdurlar ve devlet için maliyeti son derece yüksek bir olgudur. Bu nedenle kaynağı ne olursa olsun cezalandırılması ve suç işlenmesinin önlenmesi ekonomik gelişme için son derece önemlidir. Tablo-4 de ekonomik duruma göre işlenen suçların dağılımı yer almaktadır.

Tablo-4: Ekonomik Duruma Göre İşlenen Suçların Dağılımı

İşlenen Suçun Türü	Gelirim Yok	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi
Gasp/kapkaç	0	100	33.3	9.8	13.6	16.7
Kasten Yaralama	33.3	0	11.1	5.9	9.1	0
Hırsızlık	0	0	0	9.8	13.6	16.7
Fiziksel saldırı	0	0	11.1	2.0	4.5	0
Dolandırıcılık	0	0	0	0	9.1	16.7
Cinsel saldırı	0	0	0	33.3	27.3	0
Bilişim Suçları	0	0	0	5.9	0	16.7
Uyuşturucu	66.7	0	44.4	27.5	22.7	33.3
Diğer	0	0	0	5.9	0	0
Toplam	100	100	100	100	100	100

Çalışmada, anket katılanların ceza almadan önce, içinde buldukları ekonomik durumlarını; hiç gelirim yok, çok kötü, kötü, orta, iyi ve çok iyi olarak ifade etmeleri istenmiştir. Tablo-4 incelendiğinde, gelirim yok cevabını veren kişilerin şiddet içerikli suçlardan en yüksek %33,3 oranında kasten adam yaralama suçunu işledikleri, ekonomik suçlardan en yüksek % 66,6 oranı ile uyuşturucu suçunu işledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gelirin olmaması kişilerin maliyeti ağır suçları işlemeye mecbur bırakmıştır.

Ankete katılanlar arasında, gelirinin çok kötü olduğunu söyleyenlerin, % 100'nün gasp/kapkaç suçunu işledikleri, gelirinin kötü olduğunu ifade edenlerin gasp/kapkaç, fiziksel saldırı, kasten yaralama, uyuşturucu suçlarını işledikleri görülmektedir.

Gelir düzeyini orta olarak tanımlayan kişilerin, gasp/kapkaç, kasten yaralama, hırsızlık, fiziksel saldırı, dolandırıcılık, cinsel saldırı, bilişim suçları, uyuşturucu suçlarını işledikleri bu suçlar içerisinde en yüksek oranda %33,3 cinsel saldırı ve %27,5 oran ile uyuşturucu suçlarını işledikleri görülmektedir.

Gelir düzeyini iyi olarak ifade eden kişilerin, gasp/kapkaç, kasten yaralama, hırsızlık, fiziksel saldırı, dolandırıcılık, cinsel saldırı, uyuşturucu suçlarını işledikleri bu suçlar içerisinde en

yüksek oranda cinsel saldırı ve uyuşturucu suçlarını işledikleri görülmektedir. Gelirlerinin çok yüksek olduğunu ifade eden kişilerin işledikleri suçların, ağırlıklı olarak ekonomik suç özelliği gösterdiğini söyleyebiliriz. Bu sonuç literatür de ekonomik suçlar için ifade edilen, beyaz yakalı suçlar ve statüsü yüksek meslek grubundaki kişiler tarafından işlenen suçlar ifadesini doğrular niteliktedir. Ekonomik durumun kötü olması yine literatür de yer alan ekonomik durum suçun belirleyicisidir ifadesini desteklemektedir. Ekonomik durumun hiç olmadığı, çok kötü ve kötü olduğunu ifade eden kişilerin hem şiddet içerikli hem de ekonomik suçları işledikleri görülmektedir. Bu durum ekonomik durumun önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir. Kişiler ekonomik durumun kötü olmasından, fiziksel, psikolojik ve zihinsel olarak negatif etkilenmektedirler.

5.5. Gelir Düzeyi ve Suç Türleri Arasındaki İlişki

Gelir düzeyi de ekonomik durum gibi suç olgusunu etkileyen önemli değişkenlerden biridir. Gelir düzeyi ve ekonomik durum bazen aynı kavramlar gibi algılansa da değildir. Gelir düzeyi nicel bir durumdur ve belirlidir. Ekonomik durum nitel bir özelliktedir görüşleri fikirleri ve izlenimleri içermektedir. Kişiler ekonomik durumlarını birçok faktörü değerlendirerek yorumlamakta iken gelir düzeyi çalıştıkları işten aldıkları net karşılıktır. Çalışmada ankete katılan hükümlülerin birçoğunun asgari ücretli çalışanlar olmasına rağmen ekonomik durumlarını iyi olarak değerlendirdikleri gözlemlenmiştir. Ancak asgari ücret seviyesi ekonomik durumu iyi olarak ifade etmeye yetecek bir gelir düzeyi değildir. Bu sonucun, kişilerin yaşadıkları çevre ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü kişi genellikle işsizlerin ve suçluların olduğu, ailenin, kendisinin ve çevresinin eğitim düzeyi düşük olan bir ortamda yaşıyorsa asgari ücretli bir işi iyi olarak değerlendirme eğilimi göstermektedir.

Türkiye’de asgari ücretle çalışanların oranı % 40’dır. Bu nedenle çalışanların geneli işlerinin olmasını iyi bir durum olarak değerlendirmekte, emek sömürsünün farkına varamamaktadır. Günde genellikle 10 saatten fazla, iş güvenliği ve dinlenme saati olmadan çalışmasına rağmen iş sahibi olmayı mutlulukla karşılamaktadır. Çalışanlar arasında kamu sektöründe çalışanlar özel sektörde çalışanlardan daha avantajlıdır. Özel sektöre de çalışanların kayıt dışı çalışması, söz konusu olabilmektedir. Türkiye de işsizlik oranının yüksek olması, çalışanlara negatif yansımakta, kolay işten çıkarılmalarının nedenlerinden biri olmaktadır. Sonuç olarak, işsiz, gelirsiz ya da giderlere yetmeyen bir gelir seviyesi kişileri kısa sürede suç işlemeye itmektir. Tablo-5 de gelir düzeyi ile işlenen suç türü arasındaki ilişki yer almaktadır.

Tablo-5: Gelir Düzeyi İle İşlenen Suçun Türü Arasındaki İlişki

İşlenen Suçun Türü	Hiç Gelirim Yok	1000-2500	2600-4000	4100-6500	6600-8000	8100 +
Gasp/kapkaç	0	14.7	16.7	14.3	0	25
Kasten Yaralama	50	8.8	0	0	0	50
Hırsızlık	50	7.4	8.3	0	0	0
Fiziksel saldırı	0	2.9	0	14.3	0	25
Dolandırıcılık	0	0	8.3	14.3	0	0
Cinsel saldırı	0	26.5	25.0	28.6	0	0
Bilişim Suçları	0	5.9	0	0	0	0
Uyuşturucu	0	29.4	4.7	28.6	0	0
Diğer	0	4.4	0	0	0	0
Toplam	100	100	100	100	0	100

Tablo-5 incelendiğinde ankete katılanlardan hiç geliri olamayanların işledikleri suçların kasten yaralama ve hırsızlık olduğu görülmektedir. Bu suçlardan hırsızlık ekonomik suçlardan kasten yaralama ise şiddet içerikli suçlar grubunda yer almaktadır. Gelir seviyesi 1000-2500

Aralığın da yer alan kişilerin işledikleri suçlar gasp/kapkaç, kasten yaralama, hırsızlık, fiziksel saldırı, cinsel saldırı, bilişim suçları, uyuşturucu olarak belirlenmiştir. Bu suçlardan en yüksek oranda, % 29,4 ile uyuşturucu ve % 26,5 ile cinsel saldırı suçları işlenmiştir. Gelir düzeyinin düşük olması kişilerin işledikleri suçların maliyetini ağırlaştırmaktadır. Gelir düzeyinin 2600-4000 aralığında yer alan kişilerin gasp/kapkaç, hırsızlık, dolandırıcılık, cinsel saldırı, uyuşturucu suçlarını işledikleri görülmektedir. Cinsel saldırı suçunun % 25 oranında ilk sırada yer alması cinsel saldırı suçunun ekonomik etkenlerin dışında yetiştirilme tarzı, eğitim seviyesi travmalar, psikolojik bozukluk, bastırılmışlık ve eziklik gibi duygularla işlenen bir suç olduğunu göstermektedir. Çünkü gelir düzeyi düşükken de işlenmekte gelir düzeyi yüksekken de işlenmektedir. Bu durum farklı değişkenlerden etkilendiğini göstermektedir. Gelir düzeyi arttıkça ekonomik özellikteki suçların oransal ve sayısal olarak artış gösterdiği görülmektedir. Bu sonuçta literatür de yer alan ekonomik suçlar statüsü olan kişiler ve beyaz yakalılar tarafından işlenmektedir yargısını doğrulamaktadır.

6.Sonuç

Bu çalışmada suç olgusu, ekonomik suçlar ve şiddet içeren suçlar çerçevesinde incelenmiş, ankete katılan 93 hükümlünün; yaş, medeni durum, ekonomik durum ve gelir düzeyine göre hangi suçların hangi oranda işlendiğini, ekonomik suçlar ile şiddet içerikli suçların oranları belirlenmek istenmiştir. Bireyin suç işleme kararının ekonomik faktörler ile sosyal faktörler etrafında biçimlendiği varsayımı esas alınmıştır.

Araştırmadan elde edilen verileri şu şekilde belirtmek mümkündür:

Ankete cevap veren örneklem grubunun tamamı (%100) erkek hükümlülerden oluşmuştur. Bu nedenle cinsiyet değişkeni ve suç arasındaki ilişki analiz kapsamı dışında bırakılmıştır. İşlenen suç türleri ankete katılanlar tarafından; gasp/kapkaç, kasten yaralama, hırsızlık, fiziksel saldırı, dolandırıcılık, cinsel saldırı, bilişim suçları, uyuşturucu, diğer olarak belirtilmiştir. Bu suçlar arasından en yüksek oranda işlenen suçlar; uyuşturucu, cinsel saldırı, gasp/kapkaç olmuştur. Fiziksel saldırı, dolandırıcılık, diğer en az işlenen suç türleridir. Ancak yaş, medeni durum, ekonomik durum, gelir düzeyi gibi değişkenlerle suç türleri ilişkilendirildiğinde gasp/kapkaç, kasten yaralama, hırsızlık, fiziksel saldırı, dolandırıcılık, cinsel saldırı, bilişim, uyuşturucu suçlarının hepsinin en çok işlenen suçlar olarak ifade edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yani değişkenler suç türünü etkilemekte, farklı suçlar daha yüksek oranda işlenmektedir. Bazen şiddet içerikli suç oranı artarken bazen ekonomik suç oranı yükselmektedir. Bu önemli bir sonuçtur. Çünkü değişkene göre hangi suç oranlarının artacağı belirlenebilmektedir. Bu durum suçun önlenmesi için geliştirilecek politikalarda nelere dikkat edilip düzeltilmesi gerektiğinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Suç türlerinin, yaş gruplarına göre nasıl bir dağılım gösterdiği incelenmiş, analiz sonucunda suçlar şiddet içeren suçlar ve ekonomik suçlar olarak iki kategoriye ayrılmıştır. Ekonomik suçlardan hırsızlık, dolandırıcılık, bilişim, uyuşturucu suçları işlenmiş hırsızlık, dolandırıcılık ve bilişim suçları 30-33, 34-37, 42-45 yaş gruplarında yoğun olarak işlenirken uyuşturucu suçunun her yaş grubunca işlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Uyuşturucu suçunun çok genç yaş grubunda görülmesi deneme isteğinin, bir kereden bir şey olmaz düşüncesinin, uçmak istiyorum düşüncesinin, arkadaş çevresi, yaşanılan çevre ve gelir düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Orta ve ileri yaş gruplarında görülmesi ise gelir düzeyi ve ekonomik durumla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Suç türlerinin şiddet içerikli suçlar ve ekonomik suçlar olarak iki kategoriye ayrılması, medeni durum değişkeninin kullanılmasının önemli olacağını düşündürmüştür. Medeni durum evli, bekâr ve ayrı yaşayanlar olarak üç grupta incelenmiştir. Evli olanların suç türleri

arasında, en yüksek oranda uyuşturucu, cinsel saldırı ve gasp/kapkaç suçlarını işledikleri, Bekâr olanlarda en yüksek uyuşturucu, cinsel saldırı ve gasp/kapkaç suçlarını işledikleri, Ayrı yaşayanların cinsel saldırı, bilişim suçları ve gasp/kapkaç suçlarını işledikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrı yaşayanlar grubunda cinsel saldırı suçunun %50 gibi çok yüksek bir oran da gerçekleşmesi şaşırtıcı bir sonuçtur ve cinsel saldırı suçu evlilik bağına, aile bağına büyük zarar vermektedir.

Suç türlerinin ortaya çıkmasında ekonomik durum son derece önemli bir değişkendir. Bu nedenle ekonomik durum ve suç türleri ilişkilendirilmiş, ekonomik durum; gelirin olmaması, ekonomik durum çok kötü, kötü, orta, iyi, çok iyi olması şeklinde sınıflandırılmıştır. Ankete katılanlar arasında; ekonomik durumunun çok kötü olduğunu söyleyenlerin %100'nün gasp/kapkaç suçunu işledikleri, ekonomik durumunu kötü olduğunu ifade edenlerin gasp/kapkaç, fiziksel saldırı, kasten yaralama, uyuşturucu suçlarını işledikleri, ekonomik durumunu orta olarak tanımlayan kişilerin gasp/kapkaç, kasten yaralama, hırsızlık, fiziksel saldırı, dolandırıcılık, cinsel saldırı, bilişim suçları, uyuşturucu suçlarını işledikleri, ekonomik durumunu iyi olarak ifade eden kişilerin, gasp/kapkaç, kasten yaralama, hırsızlık, fiziksel saldırı, dolandırıcılık, cinsel saldırı, uyuşturucu suçlarını işledikleri, ekonomik durumunu yüksek olarak ifade eden kişilerin gasp/kapkaç, hırsızlık, dolandırıcılık, bilişim suçları, cinsel saldırı, uyuşturucu suçlarını işledikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Gelirlerinin çok yüksek olduğunu ifade eden kişilerin işledikleri suçların ağırlıklı olarak ekonomik suç özelliği gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç literatürde ekonomik suçlar için ifade edilen beyaz yakalı suçlar ve statüsü yüksek meslek grubundaki kişiler tarafından işlenen suçlar olduğunu doğrular niteliktedir. Ekonomik durumun kötü olması yine literatürde yer alan ekonomik durum suçun önemli bir belirleyicisidir ifadesini desteklemektedir.

Gelir düzeyinin de suçun işlenmesinde önemli bir değişken olması çalışmada gelir düzeyine göre suç türlerinin nasıl etkilendiğini belirlemek için tercih edilmiş bir değişkendir. Ankete katılanlardan hiç geliri olmayanların işledikleri suçların kasten yaralama ve hırsızlık olması gelirin olmamasının hem şiddet içerikli suçları tetiklediği hem de ekonomik suçları tetiklediği şeklinde yorumlanabilir. Gelir düzeyinin 1000-2500 aralığının da yer alan kişilerin işledikleri suçlar, gasp/kapkaç, kasten yaralama, hırsızlık, fiziksel saldırı, cinsel saldırı, bilişim ve uyuşturucu suçları olarak yine hem şiddet içerikli hem de ekonomik suçlar olarak gerçekleşmiştir. Gelir düzeyinin 2600-4000 aralığının da yer alan kişilerin Gasp/kapkaç, hırsızlık, dolandırıcılık, cinsel saldırı, uyuşturucu suçlarını işledikleri görülmektedir. Cinsel saldırı suçunun yüksek oranda işlenmesi oldukça şaşırtıcıdır. Çünkü cinsel saldırı suçları en çok gizlenen suç türüdür. Bu durum gerçekte oranın çok daha yüksek olabileceği endişesine neden olmaktadır. Cinsel saldırı suçu, ekonomik etkenlerin dışında, yetiştirilme tarzı, eğitim seviyesi travmalar, psikolojik bozukluk, bastırılmışlık ve eziklik gibi duygularla işlenen bir suç türüdür. Gelir düzeyi arttıkça ekonomik özellikteki suçların oransal ve tür olarak artış gösterdiği görülmektedir. Bu sonuç da literatürde yer alan ekonomik suçların, statüsü olan kişiler ve beyaz yakalılar tarafından işlenmektedir yargısını doğrulamaktadır.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda suç işleyenlerin suça ilişkin kararlarında, fayda-maliyet analizi yaptıkları ifade edilebilir. Bu kapsamda suç arzını arttıran ekonomik ve sosyal etmenler bu fayda-maliyet analizinde büyük önem taşımaktadır. İşsizlik, gelir düzeyi, yaş, ekonomik durum, suça verilen cezaların hafif olması ve kontrol mekanizmasının zayıflığı, suç eyleminin arzını artırıcı olmaktadır. Suç talebi açısından incelendiğinde; suça maruz kalan bireylerin ve devletin işlenen suçtan dolayı ağır bir maliyete maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. Suç arz-talebinde yer alan aktörler, suç maliyetlerinin belirlenmesinde başrol oynamaktadırlar. Suçluların maruz kalacakları maliyetlerin içinde yakalanıp cezaya

çarpıtılması, suç sonucu vazgeçtiği yasal işten elde edeceği getiri düzeyi yer almaktadır. Suçtan dolayı bireyin katlanmak zorunda kaldıkları maliyetlerin içinde ise; bireylerin kendini korumak için harcadığı güvenlik maliyetleri, işgücü kayıpları, yaşam kalitesindeki kayıplar ve suç sonucu oluşan maddi kayıpların sigorta tarafından ödenmemesi sıralanabilir. Devletin sahip olduğu maliyetleri ise güvenlik harcamaları, eğitim harcamaları, adalet harcamaları, sosyal güvenlik harcamaları ve hapisane harcamaları olarak ifade edilebiliriz. Katlanılan maliyetlerin ağır olması suç olgusunu önlemeye yönelik tedbirlerin bir an önce alınmasının önemini ve gerekliliğini vurgulamaktadır.

Kaynakça

Akdeniz S. ve Üzümcü A. (2013), Suç ve Sosyoekonomik Değişkenler Arasındaki Bağımlılık İlişkisi: Kars Cezaevi Üzerine Bir İnceleme, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(6), 115-138.

Alacakaptan, U. (1975), Suçun Unsurları, Ankara Hukuk Fakültesi Yayınları No: 372, Sevinç Matbaası, Ankara.

Albanese, J. S., (2005), Criminal Justice, 3rd Ed., New York: Pearson Education.

Bal, Hüseyin, (2003), Hukuk-Hukuk Sosyolojisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayın No: 32, Isparta.

Becsi, Z. (1994), Economics and Crime in the States, Economic Review-Federal Reserve Bank of Atlanta, 84(1): 38-56.

Becker, G. (1968),. Crime and Punishment: An Economic Approach, Journal of Political Economy, 76(2), pp:169–217

Bologna, J. (1993), Handbook on Corporate Fraud, USA: Butterworth Heinemann Publishing Inc, <https://books.google.com.tr/books?id=uF4M9ZydAzIC&pg=PA430>, (E.T.: 04/05/2019).

Cohen, Lawrence E.; Kluegel James R. ve Land, Kenneth C. (1981), “Social Inequality and Predatory Criminal Victimization: An Exposition and Test of a Formal Theory”, American Sociological Review, 46(5): 505- 524.

Demirbaş, T. (2005), Kriminoloji, 2. Baskı., Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Dolu, O., (2011), Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji, 3. Baskı, Ankara: Seçkin.

Doyle, Joanne M.; Ahmet, Ehsan ve Horn Robert N. (1999), The Effects of Labor Markets and Income Inequality on Crime: Evidence from Panel Data, Southern Economic Journal, 65(4): 717-738.

Dönmezer, S. (1994), Kriminoloji, Beta Yayınları, 8. baskı, İstanbul.

Dursun, S. (2006), Ekonomik Suçlar ve Bankacılık Suçları Bağlamında Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar, Seçkin Yayınları, Ankara.

Dursun, H. (1997), Suçun Ekonomik Modelleri, Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, Ankara: İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü.

Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu,

<https://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/Ekonomik%20Su%C3%A7%20ve%20Ceza%20Sempozyumu.pdf>, (E.T.: 12/06/2019).

Fadaei T., Reza and Green, Thomas M. (2002), Crime and Society, International Journal of Social Economics, 29(9/10): 781-795.

Güvel, Enver A. (2004), Suç ve Ceza Ekonomisi, Roma Yayınları, 1. Baskı, Ankara.

Hirschey, M. and Pappas, J. L. (1993). Managerial Economics (Eighth Edition). Philadelphia: The Dryden Press.

İçli, T. (2004), Kriminoloji, Martı Yayınevi, Ankara.

Kahneman D. and Tversky' A. (1979), Prospect Theory: An Analysis Of Decision Under Risk, Econometrica, 47 (2), pp. 263-291,

Mahmutoğlu, F. S. (2003), Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar, Seçkin Yayınları, Ankara.

Nuhoğlu, A. ve Üzeltürk, H. (1992), Ekonomik Suçlarda Suç Ve Ceza Politikası, Yılında TÜSIAD Bilim Ödülü Alan Yayınlanmamış Çalışma.

Özkalp, E. (1993), Davranış Bilimlerine Giriş, A.Ü. Açık Öğretim Fak.Yay. No: 75, Ankara.

Reid, T. S., (1993), Criminal Justice, 3rd Ed., New York: Macmillan.

Sah, Raaj K. (1991), Social Osmosis and Patterns of Crime, The Journal of Political Economy, 99(6): 1272-1295.

Suçun Yapısal Unsurları <http://www.mku.edu.tr/files/1005-e68de94f-69d8-4169-abb7-d26195955d26.pdf>, (E.T.: 11/07/2019).

Sutherland, Edwin H., (1940), White Collar Criminality, American Sociological Review, 5(1), pp. 2-10. <https://www.jstor.org/stable/2083937?seq=1#metadata>, (E.T.: 22/06/2019).

Schmidt, P. and Witte, A. D. (1984). An Economic Analysis of Crime and Justice Theory, Methods and Applications. Orlando: Academic Press,157-161.

Temel Hukuk, https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/1598/mod_, (E.T.: 27/06/2019).

Tiryaki, T. ve Gürsoy, T. (2004), Ekonomik Suç Kavramı Ve Sigortacılık Suçlarının Bu Açıdan Değerlendirilmesi, Sayıştay Dergisi, sayı:55.

Witte, A. D. and Tauchen, H. (1994). Work and Crime: An Exploration Using Panel Data. National Bureau of Economic Research, Working Paper No. 4794,1-19.

Witte, Ann D. and Witt, R. (2000),Crime Causation: Economic Theories, <https://www.surrey.ac.uk/economics/files/apaperspdf/ECON%2003-00.pdf>, (12.06.2019).